

РЕЗЮМЕ

ОРГАНИЗАЦИОННО-ТВОРЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ЗАКАРПАТСКОЙ ОРГАНИЗАЦИИ НАЦИОНАЛЬНОГО СОЮЗА КОМПОЗИТОРОВ УКРАИНЫ

Теличко В. Ф. (Ужгород)

Статья раскрывает историю возникновения самого молодого творческого союза края – Закарпатской организации Национального союза композиторов Украины, а также особенностей ее становления, развития, основные достижения членов ЗО НСКУ и организации в целом, ее роль в культурной жизни края.

Ключевые слова: союз композиторов, творчество, премьеры, фестивали, Задор, Мартон

SUMMARY

ORGANIZATIONAL AND CREATIVE ACTIVITY OF TRANSCARPATHIAN NATIONAL UNION OF COMPOSERS OF UKRAINE

V. Telychko (Uzhhorod)

This article deals with the history of the youngest creative union of the region - the Transcarpathian National Union of Composers of Ukraine, as well as the peculiarities of its formation and development. The main achievements of the members of the Carpathian National Union of Composers of Ukraine, the organization as a whole and its role in the cultural life of the region are examined.

Key words: composers union, creative activity, premiers, festivals, Zador, Marton.

УДК 339.922+327

ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИЙ РЕСУРС ЯК ОБ'ЄКТ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ

Гарагонич В. В. (Київ)

Стаття присвячена аналізу туристично-рекреаційного ресурсу західного українського прикордоння та його ролі у розвитку транскордонного співробітництва України з сусідніми європейськими країнами. Особлива увага приділена активізації євроінтеграційних устремлінь України у зв'язку з підготовкою до Євро-2012.

Ключові слова: туризм, рекреація, транскордонне співробітництво, народна дипломатія, Карпатський євро регіон, кордон, туристичні ресурси, євроінтеграція.

На євроінтеграційному шляху України, метою якого є наближення і вступ нашої держави до Європейського Союзу, важливу роль відіграє комплекс факторів, що прискорюють чи, навпаки, гальмують цей процес. До перших слід віднести туристично-рекреаційний ресурс як об'єкт транскордонного співробітництва України.

Закон України “Про туризм”, прийнятий 15 вересня 1995 року, визначає туристичні ресурси як сукупність природно-кліматичних, оздоровчих, історико-культурних, пізнавальних та соціально-побутових ресурсів відповідної території, які задовольняють різноманітні потреби туриста, а сам туризм — як тимчасовий виїзд людини з місця постійного проживання в оздоровчих, пізнавальних або професійно-ділових цілях без заняття оплачуваною діяльністю [9, с.7-8].

Під рекреацією (від лат. recreatio — відновлення) прийнято розуміти відпочинок, відновлення сил людини, витрачених у процесі праці. У багатьох країнах рекреаційне обслуго-

вування — конкретна галузь економіки [21, с.153].

На сьогодні туризм — це сфера господарського комплексу, яка забезпечує десяту частину світового валового продукту. До того ж ця галузь розвивається такими темпами, що найближчим часом може стати найважливішим сектором підприємницької діяльності.

Прогнози експертів Всесвітньої туристичної організації щодо розвитку туризму у світі повною мірою стосуються й України. Адже вона має надзвичайно вигідне географічне та геополітичне розташування, розвинену транспортну мережу, володіє значними природно-рекреаційними та історико-культурними ресурсами, населена працелюбним і гостинним народом [10, с. 7]. Лише за умов правильної організації та ефективного управління туризмом можна забезпечити ефективну віддачу від цього потужного потенціалу, використати його в інтересах активного відпочинку та оздоровлення, зближення країн і народів, особливо сусідніх, шляхом чіткої організації туристичної

діяльності, зміцнення існуючої та створення сучасної матеріально-технічної бази, залучення досвідчених і кваліфікованих кадрів.

Туризм в Україні на сьогодні перетворився в комплексне явище, що поєднує економічні, соціальні, культурні та екологічні аспекти, має невичерпний потенціал для постійного прогресу, тісно взаємодіє з багатьма сферами економіки, що зумовлює його провідне місце у соціально-економічному житті країн і народів.

На думку провідного експерта Сергія Доронюкова, за своїм туристично-рекреаційним потенціалом Україна має всі можливості стати туристичною державою світового рівня. Розширення міжнародних зв'язків відкриває великі можливості для просування національного туристичного продукту на світовому ринку, залучення до світового інформаційного простору, використання передового досвіду організації туристичної діяльності [26, с. 3].

У такий спосіб Україна стає відкритішою і розумлішою світу, який пізнає нас, а ми, у свою чергу, намагаємося долучитися до європейських світових надбань.

На законодавчому рівні Українська держава проголошує туризм одним з пріоритетних напрямів розвитку національної культури та економіки і створює сприятливі умови для туристичної діяльності. Серед основних напрямів державної політики в галузі туризму єбне місце посідає розвиток співробітництва із зарубіжними країнами та міжнародними організаціями, участь у міжнародних програмах розвитку туризму, розробка та укладання міжнародних двосторонніх і багатосторонніх угод у галузі туризму та визначення механізму їх реалізації [18, с. 6-7].

Згідно з Європейською рамковою конвенцією транскордонного співробітництва між територіальними общинами або властями, "транскордонне співробітництво" означає будь-які спільні дії, спрямовані на посилення та поглиблення добросусідських відносин між територіальними общинами або властями, які входять під юрисдикцією двох або декількох незалежних сторін, та на укладання з цією метою будь-яких необхідних угод або досягнення домовленостей [24, с. 65].

Як бачимо, місії та завдання транскордонного співробітництва і туризму дуже схожі й виконують одна одну. Тому навіть йдеться про політичний туризм, який позначають як політичний туризм. Бо делегація, яка відбуває до Європи, щоб взяти участь у її роботі чи перебуває у прикордонному регіоні суміжної держави з метою поглиблення добросусідських відносин, водночас виступає і як група політиків, і як туристська група. Мета політичного туризму полягає у вирішенні політичних питань у спри-

ятливому для суб'єкта туристської активності чині.

Важливою проблемою сучасних транскордонних процесів на новому східному кордоні ЄС-Україна є тема свободи пересування людей, їхньої комунікації, що підпадає під визначення міжлюдських контактів, які у недалекому минулому іменувалися "народною дипломатією". Ідеологема "народна дипломатія" в сучасних умовах означає зовнішню політику, яка здійснюється неофіційно, а мета туризму, як народної дипломатії, саме полягає в тому, що держава намагається вплинути на формування позитивного ставлення до неї на території іншої держави за рахунок неофіційних каналів впливу [16, с. 24-25].

Беручи до уваги вищевказане, метою даної статті є спроба аналізу впливу туристично-рекреаційних можливостей на поглиблення транскордонного співробітництва України з сусідніми європейськими державами. Незважаючи на пильну увагу дослідників до проблем розвитку туризму у різних його проявах публікацій, де б проблема ставилася саме у такому ракурсі, практично немає.

Захід України асоціюється з Карпатським регіоном, який у свою чергу включає Закарпатську, Івано-Франківську, Львівську та Чернівецьку області [3, с.110]. Їх площа становить 56, 6 тис кв. км із населенням 6,5 млн. чол.

У термінологічному арсеналі регіоналістики поряд з терміном "region" є також поняття "транскордонний region" та "еврорегион", на чому наголошує Ярослав Верменич у фундаментальній роботі "Теоретико-методологічні проблеми історичної регіоналістики в Україні" [2, с. 86].

Так ось, під транскордонним регіоном дослідники пропонують розуміти певну територію, яка характеризується наявністю схожих природно-географічних умов і охоплює природні території двох або кількох держав, що мають спільний кордон [23, с. 72-73].

Однак самі ж автори усвідомлюють недосконалість цього визначення, оскільки риси, притаманні транскордонним регіонам, не вичерпуються природно-географічними та геополітичними характеристиками, а також виробничими і соціально-економічними зв'язками між прикордонними територіями. Визначальними характеристиками є наявність міцних етнокультурних зв'язків, які здатні долати державні кордони, і спільне історичне минуле, бо у багатьох випадках ті чи інші прикордонні території Європи (і це у повній мірі стосується прикордоння сучасної України) входили до нині вже неіснуючих держав, ніж ті, до яких вони належать сьогодні. Саме ці фактори, на нашу думку, мають сприятливий вплив на посилення ролі туризму у транскордонному співробітництві.

Що ж до євро регіону, то це форма транс-кордонного співробітництва між територіальними громадами або місцевими органами влади прикордонних регіонів двох або більше держав, що мають спільний кордон, спрямована на координацію взаємних зусиль і здійснення ними узгоджених заходів у різних сферах життєдіяльності відповідно до національних законодавств і норм міжнародного права для розв'язання спільних проблем і в інтересах людей, що населяють його по різні сторони державного кордону.

Як не парадоксально, але найбільш розділеним кордонами континентом є Європа, де на кожну одиницю площі припадає значно більше кордонів, ніж у будь-якій іншій частині світу. До того ж у Європі найбільшою є геополітична активність, що нерідко набуває тектонічного характеру [33, с. 14].

З 14 лютого 1993 року на стику кордонів України, Польщі, Словаччини, Угорщини та Румунії функціонує міжрегіональна асоціація Карпатський євро регіон, яка об'єднує прикордонні території цих держав. Надаючи важливого значення ролі туризму в транс-кордонній взаємодії сусідніх країн, в рамках євро регіону в його структурі з-поміж інших діє робоча комісія з туризму, координатором якої є Польська національна сторона [12, с. 10].

Зважаючи на участь у Карпатському євро регіоні багатьох адміністративно-територіальних одиниць п'яти сусідніх держав, площа євро регіону становить 161192 кв. км з населенням 16 млн. чол. Це надзвичайно потужний потенціал для туристично-рекреаційного розвитку у самому центрі Європи [6, с. 533].

Україну в Карпатському євро регіоні представляють вже згадувані Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська та Чернівецька області, що володіють значним туристично-рекреаційним ресурсом.

Близько 80% території Закарпатської області вкривають Карпатські гори. Гірські ліси становлять понад 50% усього лісового фонду краю. Гірські луки відомі під назвою "полонини" займають площу 40000 га. Найвищими горами на Закарпатті є Говерла (2061 м), Бербенескул (2035 м), Піп-Іван (2022 м), Петрос (2020 м), Близниця (1881 м), Драгобрат (1786 м) та інші.

Мережа санаторно-курортних та туристично-рекреаційних закладів області донедавна нараховувала 113 суб'єктів, зокрема 17 санаторіїв, 19 санаторіїв-профілакторіїв, 72 туристичні бази відпочинку, лікувально-оздоровчі комплекси, 5 пансіонатів. Крім того, в області було 40 готелів, 5 екскурсійних бюро та 59 інших суб'єктів підприємницької діяльності, які надавали туристичні послуги [11, с. 34]. В останні роки туристично-рекреаційний потенціал Закарпаття суттєво зріс.

В Івано-Франківській області є дев'ять курортних місцевостей, діє 38 санаторно-курортних закладів.

Львівщина з її історико-культурною спадщиною та багатством рекреаційних ресурсів входить до п'ятірки найпривабливіших туристичних центрів України. В області зосереджено 4 тисячі історико-архітектурних пам'яток XII-XX століть, або 25% від усієї їх кількості в Україні. Зокрема, великою популярністю серед туристів користуються замкові фортифікації Львівщини, а саме Олеський, Золочівський, Підгорецький, Свірзький замки, які об'єднані найпопулярнішим туристичним маршрутом "Золота підкова Львівщини" [12, с. 40].

Туристичні ресурси фахівці умовно поділяють на три групи:

1. Рекреаційні (природні) ресурси — унікальні явища природи, печери, водоспади, скелі, заповідники, гори, ріки, моря, лікувальні води, кліматичні та бальнеологічні можливості.

2. Об'єкти, які представляють історичне минуле країни, - музеї, пам'ятники і пам'ятні місця, пов'язані з історичними подіями, життям і діяльністю видатних людей, а також унікальні архітектурні та етнографічні об'єкти.

3. Об'єкти, які демонструють сучасні здобутки країни у всіх сферах господарського, культурно-спортивного життя тощо.

Значення і роль останніх особливо зростають у зв'язку зі спільною підготовкою України і Польщі до проведення фінальної частини чемпіонату Європи з футболу Євро-2012. Це дасть змогу вивести українсько-польські відносини, а також взаємини з іншими державами, і у першу чергу — сусідніми, на який вищий рівень [7, с. 137]. Підготовка до Євро-2012 дає шанс Україні заявити на повний голос про себе світові як про повноправного цивілізованого члена Європейської спільноти, зібрати максимальну і, сподіваємось, рекордну кількість туристів, продемонструвати їм не лише унікальну українську гостинність і чарівну природу, а й вищий клас туристично-рекреаційного комплексу та послуг, які він надає [13, с.5]. Щоб Європа і світ нарешті повномасштабно відкрили для себе Україну, яка б асоціювалася з туристською Меккою.

Важливою складовою інфраструктури гостинності є існуюча мережа прикордонних переходів із країнами-сусідами, її розширення та сервісне облаштування.

Спільною і досить болісною темою для України та Польщі є розбудова цивілізованого кордону та його інфраструктури. Бо якщо на 460 кілометрів лінії розмежування з Німеччиною Польща має півсотні переходів, то на 543 кілометри кордону з Україною лише вісім [28].

На жаль (і ми вже це не раз констатували), схожа ситуація з пунктами перетину державного

кордону існує між Україною та іншими сусідніми державами. Так, протяжність державного кордону в Закарпатській області складає 467,2 км, із них на українсько-польську ділянку припадає 32,6 км, на українсько-словацьку — 97,6 км, на українсько-угорську — 133,1 км та на українсько-румунську — 203,9 км. Проте тут фактично діють всього 14 пунктів пропуску. А на закарпатській ділянці українсько-польського кордону десятиліттями лише планується відкриття міжнародного пішохідного та велосипедного (туристичного) пункту пропуску “Лубя-Волосате” [29]. Недостатня кількість пунктів пропуску, а також жорсткий візовий режим на українсько-сесівському кордоні аж ніяк не сприяють розвитку туризму між мешканцями прикордоння України та сусідніх східноєвропейських країн.

Провідною тенденцією життя народів Карпатського регіону останніх десятиліть є євроінтеграція, тобто те, що об'єднує нас в єдину європейську родину. Цьому єднанню сприяє ряд факторів:

– ми ділимо один континент вже не одну тисячу років;

– наші мови часто дуже схожі між собою;

– у кожній країні мешкає багато вихідців з інших європейських країн;

– наші традиції, звичаї та свята мають переважно спільні корені;

– ми поділяємо нашу спільну історичну спадщину: музику та мистецтво, архітектурні пам'ятки, що створювалися сторіччями;

– всі європейці виступають за рівні умови для всіх: добросусідство, свободу вибору, свободу слова, повагу один до одного, турботу про тих, хто її потребує [4, с.31].

Це той ґрунт, на якому розвиваються добросусідські відносини, у тому числі в галузі туризму, між європейськими народами. Разом з тим усі наші партнери по Карпатському регіону в останні роки стали повноправними членами ЄС. Долучення наших сусідів до Шенгенської зони ще більше ускладнило комунікацію між людьми, створило реальну загрозу постановня нової “залізної завіси” у Європі.

4 червня 2010 року в Ужгороді побувала делегація послів країн Євросоюзу на чолі з головою Представництва ЄС в Україні Жозефом Мануельм Пінту Тейшера, яка роз'яснювала причини того, чому Україну поки що не приймають до Євросоюзу. Були названі три причини, через які Європа закрилася від України. Перша: в Україні немає справжніх кордонів на сході, в результаті чого до нас легко проникає безліч біженців з країн Азії, які потім намагаються незаконними шляхами проникнути в Європу. Друга: багато українців налаштовані отримати візи в ЄС по дорожці, а щоб нелегально влаштуватися працювати в країнах Євросоюзу та навіть

емігрувати туди назавжди. Третя: багато українців добиваються отримання візи аби провозити контрабанду.

Українські журналісти з сумом констатують: ускладнення умов отримання шенгенських віз українцями навряд чи поліпшує ситуацію з проблемами нелегальних і контрабандних перетинів кордону.

Кому стало гірше, кому бюрократизм справді створив складну перешкоду — так це інтелігенція, викладачі і студенти, письменники і художники, вчені і митці, котрі на відміну від контрабандистів не можуть дозволити собі заплатити значну суму грошей тільки за виклик, бо мета їх виїзду за кордон переважно туристична — це або виступи на наукових конференціях, або поїздки зі студентами в музеї, картинні галереї європейських столиць.

Отже, від кого закрилася Європа? Від бандітів, контрабандистів, нелегалів? Ні! Вона закрилася від української інтелігенції! Хто ж тоді буде просвітлювати українців, пропагувати європейські цінності? [20, с. 4].

Особливо складно стало отримати візи молоді -- студентам і школярам. А ми ж хочемо виховати нові покоління в дусі європейськості. Як це зробити, коли Європа закрилася від нашої молоді? Чому наші туристи не мають можливості побачити “Мадонну” Леонардо да Вінчі у Луврі, Монмартр, архітектуру Венеції, Мілана, Флоренції, Рима, музеї Відня, красу Будапешта і Праги? Адже усе це — поряд. Тим паче, що наші предки — діди і прадіди волею долі, а може й за її іронією, сплачували податки до Відня, Будапешта і Праги, у надбанні культурних цінностей цих столиць є і їхній внесок. Чому ж їхнім внукам і правнукам закрили двері у ці столиці, до цих культурних надбань? Хіба це не дискримінація? - справедливо постає риторичне питання.

Отже, лише скасування або максимальна лібералізація візового режиму між Україною та ЄС створить умови вільного доступу наших туристів до культурних та музейних цінностей європейців, взаємообміну та взаємопроникнення їхніх культур. У протилежному випадку “стара добра матінка Європа” ризикує повторити помилки спорудження “Берлінської стіни” та “залізної завіси”, асоціюватись у свідомості своїх довірливих українських дітей зі злою мачухою.

Тим паче, що розвиток туризму на західноукраїнських землях має давні традиції. Майже всі види туризму, які нині розвиваються в Закарпатті, беруть свій початок ще з часів перебування краю в складі Австро-Угорської монархії.

Ще у 1885 році у Мукачеві при центральній канцелярії домінії було відкрито туристичне бюро, а також започаткований ілюстрований туристичний путівник з туристич-

ною мапою Мукачівської домінії. Він відкривався пам'яткою туристу під назвою “З любов'ю до природи!” Природоохоронні та контрольні функції покладалися на лісників, через угіддя яких проходив тур-маршрут чи де знаходилися туристичні притулки, а також на екскурсоводів, які подавали у турбюро докладні звіти. У мальовничих місцях відкривалися туристичні притулки та пансіонати: у Верхній Визниці, Пузняківцях, Синяку, Солочині, Полянні, Жденієві, Пашківці, Нижніх Воротах [8, с. 69-70].

Життя і нові умови господарювання ставлять до працівників туризму та всіх дотичних до нього краян високі вимоги. Насамперед, це повинні бути фахівці з високим рівнем знань, умінь і навичок з обраної спеціальності, люди універсальної ерудиції та палкі патріоти рідної землі. У матеріалі про враження туристів від перебування на відпочинку у Закарпатті під назвою “Зелений туризм у Карпатах: міфи та реальність”, опублікованому у професійному журналі “Український туризм” (№1 за 2006 рік) автори, на жаль, констатують: “Розповіді щонебудь зрозуміле про місцеві достожитності можуть далеко не всі”.

А ось для порівняння, як дбали про туризм на Закарпатті, коли воно входило до складу Чехословацької Республіки (1919-1939 рр.). Тоді в краї активно діяло відділення Клубу чехословацьких туристів (КЧСТ). У 1928 році із кабінетів земського уряду в Ужгороді вийшов документ, в якому наголошувалося, що самої природної краси Підкарпатської Русі (а саме таку назву мав тоді наш край) не вистачить, щоб розвивати тут туризм. Треба, щоб навколо була належна чистота й естетичне середовище. Для цього необхідно докласти певні зусилля у всіх напрямках. Особлива увага зверталась на роботу вчителів сільських шкіл як основних вихователів місцевої молоді. Діти мали щомісяця по дві години вивчати основи розвитку туризму. Що треба було знати тодішнім юнакам і дівчатам? Насамперед культурно ставитись до іноземців, вважати їх своїми гостями, не бути надто цікавими і за свої послуги не вимагати оплати. Вміти відповісти туристам на прості запитання, або ж відвести їх до школи, нотаря чи станції, де можна отримати більше інформації. Знати, де знаходяться музеї, цікаві будинки, пам'ятники війни, мінеральні джерела, одним словом — місцеву історію, старі пісні, легенди та оповіді. Вміти вказати шлях до залізничної станції, пам'ятати приблизний розклад руху транспорту, відстань до основних міст, розумітися в туристичних позначеннях, знати території довкола свого села і т. д. Закінчувався документ нагадуванням про те, що розвиток туризму на цій землі можливий за умови вчасного здійснення відповідних заходів, які призведуть до підвищення рівня життя

мешканців краю. А започаткувати їх — моральний обов'язок інтелігенції [22]. На наш погляд, вищенаведені рекомендації не втратили своєї актуальності для розвитку туристичної галузі і на початку нинішнього століття.

На міжнародній конференції з питань розвитку туризму в Карпатському євро регіоні (2007 р.) ми внесли пропозицію в рамках євро регіону створити Асоціацію вищих навчальних закладів туристського профілю, що дозволило б і викладачам, і студентам краще вивчити потенціал сусідніх країн в плані розвитку туристсько-рекреаційної сфери [23, с. 62].

Бо складається парадоксальна ситуація, коли народи-сусіди краще знатимуть достожитності єгипетської Хургади чи турецької Анталії, тайської Патаї чи ізраїльського Єрусалиму, ніж пам'ятні місця Ужгорода, Сату-Маре, Ніредьгази чи Кошіце.

Схоже, нас почули, хоч і не до кінця. Бо на засіданні Ради Карпатського євро регіону в Ужгороді у листопаді 2008 року було ухвалено рішення розробити туристичний маршрут, який би проліг територіями, що входять до Карпатського євро регіону. Розпочавши подорож у Закарпатті, біля українсько-угорського кордону, мандрівники зможуть побувати в Україні, Румунії, Угорщині, Словаччині та Польщі, відтак повернутися до місця старту [30].

Це дасть змогу усім відчутти спільність проблем, які еднають жителів Карпатського регіону, зблизька ознайомитися з культурою та укладом життя сусідів у різних країнах. А це, у свою чергу, передбачає відвідання музеїв, знайомство з історико-архітектурними пам'ятками, іншими достожитностями сусідніх народів.

Ще перед останніми розширеннями Європейського Союзу 2004 і 2007 років експерти формували пропозиції щодо майбутньої політики ЄС стосовно України. Планувалося, що концепція “Європи регіонів” має бути поширена і на Україну. Якщо ні Київ, ні Брюссель зараз не готові до інтеграції, то такі міста, як Львів та Люблін, Ужгород та Кошіце, Луцьк та Хелм воліють розв'язати проблему поділу Європи на мікрорівні. Прикордонним областям та містам має бути надано таку можливість шляхом розвитку та підтримки інструментів кооперації, найімовірніше — у формі євро регіонів.

Регіональна політика ЄС має стати засобом підтримання “прозорих” кордонів між новими членами ЄС та сусідніми країнами, особливо, Україною. На регіональному рівні, на західних кордонах України може бути запроваджена лібералізація візового та міграційного режиму.

Західні регіони України — це пріоритетна зона для встановлення структури всеєвропейського спілкування. Треба проводити більш активне інвестування в європейські транспортні коридори АЗ (Берлін — Дрезден —

Вроцлав — Львів — Київ) і А5 (Трієст — Любляна — Будапешт — Чоп — Львів) особливо у період підготовки до Євро-2012.

Підготовку до футбольного свята ведуть практично всі області України, особливо прикордонні, через які проляжуть маршрути учасників і вболівальників спортивного дійства. Так, зокрема, на Івано-Франківщині створена програма з пропозиціями відносно того, як область братиме участь у заходах щодо проведення Євро-2012. У ній визначено основні міста області, які мають відповідну інфраструктуру, щоб прийняти численних уболівальників та забезпечити їм різноманітні туристичні програми [27].

Хоча матчі фінальної частини Євро-2012 пройдуть у чотирьох містах України — Києві, Донецьку, Харкові та Львові — до свята футболу наполегливо готується і Закарпатська область. А вже за прогнозами очікується, що Україну у цей час відвідають понад мільйон туристів, із яких близько сімдесят відсотків упродовж трьох тижнів проїдуть через “західні ворота” країни. Тому для гостей потрібно створити сучасний комплекс сфери послуг, щоб вони, відкривши для себе Україну, ще не раз захотіли навідатися до смерекових бескидів. Тому на черзі розбудова придорожньої інфраструктури, починаючи з готелів та ресторанів, об'єктів охорони здоров'я та побутового обслуговування, і реалізація за трохи менше як 500 днів, що залишилися до Євро-2012, більш масштабних проєктів. Це — реконструкція діючих тунелів і будівництво нового Бескидського тунелю, реконструкція залізничного полотна від Чопа до перевалу для курсування швидкісних потягів, будівництво автобану від села Дийда, що на українсько-угорському кордоні (Берегівський район Закарпатської області), до Києва [27].

На початку 2008 року в Закарпатській області було затверджено регіональну Програму підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу. Вона розрахована на п'ять років, упродовж яких мають бути створені умови для належної підготовки до прийому гостей чемпіонату. Зокрема, Програма передбачає приведення у відповідність до міжнародних стандартів пунктів перетину державного кордону, об'єктів туристично-рекреаційної сфери, дорожнього сервісу та супутньої інфраструктури, підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації кадрів для всіх видів діяльності в туристичній індустрії, здійснення рекламно-інформаційної діяльності тощо [15].

Для Закарпаття, яке володіє потужним туристично-рекреаційним ресурсом, дедалі більшого значення набуває транскордонне співробітництво. Одним із ключових питань тут є розбудова державного кордону, яка особливо

актуалізується в плані підготовки до проведення Євро-2012. Тому в області ініційовано низку заходів. На українсько-угорському кордоні це, зокрема, будівництво пункту пропуску (ПП) Дийда-Берегдароц, оскільки у 2012 році угорці мають вийти з будівництвом вже згаданого автобану на кордон. Ініційовано також спорудження нового переходу Чоп-Захонь, нового мосту через р. Тису в ПП Чоп-Захонь. На українсько-словацькому кордоні: Соломоново-Чірна над Тисою, Уліч-Заброць і реконструкція ПП Малі-Селменці-Велке Стеменце. На українсько-румунському кордоні ініціюється будівництво ПП Яблунівка-Піастра. Тячів-Малий Тячів, Біла Церква-Сігет, а також реконструкція ПП Хижа-Тарна-Маре. Терезва-Кімпулунг ла Тиса, Ділове-Валя Вешелуй [14]. А про давню проблему на українсько-польському кордоні, пов'язану з будівництвом ПП Лубня-Волосате, вже йшлося вище.

Матчі Євро-2012 в Україні та Польщі проходять з 9 червня до 1 липня 2012 року [32]. Щоб прийняти понад один мільйон туристів-уболівальників в Україні за кошти інвесторів переоснащується 136 діючих і будується 143 нових готелів [31]. Проте завдання полягає в тому, щоб кожен з туристів прибув не на один день, а залишався у нас якомога довше, “увімкнув для себе Україну” і разом з друзями став нашим постійним гостем. Це, звичайно, вимагає величезної підготовчої роботи, принципово нової якості діяльності всієї сфери гостинності [19, с. 6-7].

Розвиток туристичної інфраструктури в західних регіонах України, зокрема, в Карпатах, має заохочувати надходження інвестицій з Європи у рамках програми покращення інвестиційного клімату в регіоні та створення сприятливого середовища для бізнесу та туризму [1].

Розвитку туризму в рамках підготовки до Євро-2012 сприятиме і реалізація Програми транскордонного співробітництва Польща-Білорусь-Україна на 2007-2013 роки та Польсько-української стратегії транскордонного співробітництва на 2007-2015 роки.

Серед пріоритетів останньої — підтримка розвитку туризму та охорона культурної спадщини. Суттєвою перевагою українсько-польського транскордонного регіону є його туристична привабливість. Передбачається, що у майбутньому туристичний сектор стане одним із стовпів регіональної економіки. Створення спільного туристичного асортименту, що охоплює різні форми туризму і рекреації, обумовить можливість активізації місцевих підприємців і органів самоврядування, а також дозволить здійснити ряд заходів наукового, навчально-освітнього і маркетингового характеру.

Польсько-український транскордонний регіон, як зрештою й інші транскордонні регіони сусідніх з Україною держав, відзначається високим туристичним потенціалом, який, однак, наразі не вивчений і не задіяний повністю. Вивчення і зіставлення основних переваг дозволить створити виняткову інтегровану туристичну пропозицію і пропагувати її як в Європі, так і в світі. Крім цього, будуть розвиватися і вдосконалюватися спільні туристичні продукти [17, с. 144].

Транскордонний регіон володіє великим потенціалом туристичної привабливості. Культурна спадщина прикордоння — це результат багатовікової спільної історії. У транскордонному регіоні зосереджені як сакральні, так і світські об'єкти культурної спадщини, що є віддзеркаленням співіснування багатьох релігій і народів. З обох боків кордону збереглися пам'ятки матеріальної і духовної спадщини католицької, православної, греко-католицької, вірменської і євангелічної церков, а також юдаїзму та ісламу. Серед світських пам'яток вирізняються об'єкти доісторичної та історичної доби, оборонні споруди, садиби і палаци в Україні та Польщі, які часто належали одним і тим самим родинам, містобудівні ансамблі та окремі об'єкти міської і сільської архітектури.

Основні туристичні об'єкти можуть стати підставою для формування групи туристичних продуктів на території сусідніх держав, які мають бути просторово пов'язані між собою. Ідентифікація прикордоння як єдиного туристичного регіону необхідна вже сьогодні, адже гіпотетичний вступ України до Європейського Союзу дозволить відкрити вітчизняним та іноземним туристам новий, цікавий і конкурентноздатний туристичний регіон в Європі.

На думку експертів, у найближчій перспективі туристична галузь у Карпатському регіоні може очікувати значне пожвавлення. Це пов'язано із зниженням доходів людей, що спонукає до переходу з відпочинку багатого й вище середнього класу до середнього й нижче середнього. А саме ця категорія є економічною основою нового європейського туристичного бренду “Карпати,” який передбачає проживання у сільських садибах, гостелах, економ-мотелях, що можуть забезпечити відпочинок за принципом “гідна якість — низькі ціни”. На думку експертів, саме дешеві трьохзіркові готелі стратегічно визначають туризм. Нові туристичні шляхи активно створюються і в сусідніх з Україною карпатських країнах Словаччини, Польщі, Румунії, Угорщині, які на своїх невдалих прикладах в туристичній індустрії могли переконатися, що потрібно дбати не лише про власні туристичні зони і об'єкти, а разом співпрацювати на єдиний бренд — “Карпати”. Нині сезонний потенціал туристичного бренду “Карпати” в

контексті розвитку туристичної галузі в країнах Центрально-Східної Європи складає близько 10 мільйонів чоловік [8, с. 461]. Узагальнена інформація щодо формування туристського бренду “Карпати” в контексті розвитку туристичної галузі в Україні та сусідніх країнах Центрально-Східної Європи позиціонує чотири базові напрями розвитку туризму в Закарпатському регіоні:

1. Створення іміджу та реалізація програм, спрямованих на підвищення інвестиційної діяльності.

2. Формування довіри до національних виробників, комплексних програм просування національних продуктів за кордон.

3. Створення іміджу привабливого туристичного напрямку та залучення до нього туристів.

4. Розробка програми створення привабливого іміджу території [34, с. 195].

Про перспективність туризму у прикордонному Закарпатті свідчить і статистика галузі. Сьогодні в регіоні діють понад 2 тисячі об'єктів ресторанної справи, понад 600 готельного бізнесу, понад 3 тисячі сільських садіб зеленого туризму, більше сотні гірськолижних витягів, понад два десятки курортів, СПА та велнес-об'єктів, понад сто туроператорів та турагентів. Окрім того, туристична галузь не стоїть на місці, постійно збагачується новачками. Свідченням цього є проведений на початку 2011 року в Ужгороді семінар “Управління транскордонними дестинаціями в Закарпатській області та Саболч-Сатмар-Березькому регіоні” за участі представників туристичного бізнесу двох сусідніх областей — України та Угорщини [25]. Дестинація - це комплексний туристичний продукт, пакет, в якому об'єднано зусилля власників готелів, ресторанів, провідників, екскурсиводів, виробників і продавців сувенірів, перевізників, організаторів фестивалів, митців тощо. Адже нині туристи прагнуть отримувати не окремі послуги, а цілісний їх пакет. На сьогодні сусідні області двох країн вже мають спільні туристичні маршрути, фестивалі, путівники, працюють туристично-інформаційні центри в Ужгороді, Берегові і Яношах, завдяки яким в Україну поступають додаткові кошти, а народи-сусіди краще пізнають один одного, переймають все нове і прогресивне. Так свого часу зелений туризм прийшов в Україну з Угорщини через Закарпаття. З метою кращої поінформованості наших потенційних гостей з Угорщини у грудні 2010 року при українському консульстві у Ніредьгазі відкрито туристично-інформаційний центр.

Таким чином, узагальнюючи вищевикладене, можемо зробити висновок про те, що туризм і рекреація є важливими факторами поглиблення транскордонного співробітництва, яке сприяє зміцненню добросусідських відносин між

територіальними громадами суміжних країн. Переймаючи і творчо застосовуючи досвід сусідів, Україна значно скорочує свій шлях до Європейського Союзу, стає відкритішою і

зрозумілішою світу. А тому дослідження ролі і значення всіх факторів на цьому шляху, включаючи туризм, не втрачає своєї актуальності й надалі.

1. Більше ніж сусід. Пропозиції щодо майбутньої політики ЄС стосовно України. – К., 2003. — 28 с.
2. Верменич Я. В. Теоретико-методологічні проблеми історичної регіоналістики в Україні. — К.: Інститут історії України НАН України, 2003. — 516 с.
3. Верменич Я. В. Територіальна організація в Україні як наукова проблема: регіонально-історичний та політико-адміністративний виміри. — К., 2008. — 160 с.
4. Відкриваємо Європу! — К.: ПП “Вівва-Принт”, 2007. — 44 с.
5. Гарагонич Василь. Нові можливості розвитку туризму в Карпатському євrorегіоні крізь призму підготовки фахівців для туристської галузі // Нові можливості розвитку туризму в Карпатському регіоні: Матеріали міжнародної конференції. — Ужгород: Ліра, 2007. — С. 61-63.
6. Гарагонич Василь. Євrorегіони у транскордонному співробітництві України // Україна дипломатична: Науковий щорічник. Вип. 11. — К., 2010. — С. 526-537.
7. Гарагонич В. В. Поглиблення транскордонного співробітництва крізь призму підготовки України та Польщі до Євро-2012 // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Серія: історичні науки. — №22. — 2010. — С. 137-143.
8. Закарпаття 1919-2009 років: історія, політика, культура / україномовний варіант українсько-угорського видання / Під. ред. М. Вегеша, Ч. Фединець. — Ужгород: Ліра, 2010. — 720 с.
9. Закон України “Про туризм” від 15 вересня 1995 року №324/95-ВР // Туризм в Україні: Збірник нормативно-правових актів у п’яти томах. Т. 1. - Ужгород: ІВА, 1999. — 328 с.
10. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. — Чернівці: Книги — ХХІ, 2003. — 300с.
11. Міжрегіональна асоціація “Карпатський євrorегіон”. Українська національна сторона. — Ужгород, 2008. — 84 с.
12. Мунін Г. Б., Роглев Х. Й., Гаца О. О. Визначні пам’ятки Західної України. — К.: Книга, 2008. — 176с.
13. Мунін Г. Б., Лук’янов В. О., Гарагонич В. В. Маркетинг туризму: економіко-організаційні аспекти: Підручник. / Під. заг. редакцією Лук’янова В. О. — К.: Кондор, 2011. — 431 с.
14. Новини Закарпаття. — 2008. — 26 січня.
15. Новини Закарпаття. — 2008. — 16 лютого.
16. Пархоменко Т. С. Туризм в контексті геополітики // Наукові записки КІТЕП: Щорічник / Редкол.: Пазенок В. С. та ін. — Вип. 2. — К.: Знання України, 2002. — С. 23-29.
17. Польсько-українська стратегія транскордонного співробітництва на 2007-2015 роки. — Люблін-Ржешов-Львів-Луцьк-Ужгород. 2008. — 242 с.
18. Правове регулювання туристичної діяльності в Україні: Збірник нормативно-правових актів / Під. заг. ред. проф. В. К. Федорченка; Київ. ун-т туризму, економіки і права. — К.: Юрінком Інтер., 2002. — 640 с.
19. Роглев Х. Й., Левітас Г. Г., Драпушко Р. Г., Гарагонич В. В. Менеджмент готелю: економіко-організаційні аспекти: Навчальний посібник / Під заг. ред. Г. Б. Муніна. — К.: Кондор, 2011. — 443с.
20. Рощко Михайло. “Залізна завіса” вкотре розділила Європу // Срібна Земля — Фест. — 2010. — 10-18 червня.
21. Современная украинская энциклопедия. Т. 12. - Харьков, 2005. - 416 с.
22. Старий Замок “Паланок”. — 2006. — 21 вересня.
23. Студенніков Ігор. Регіоналістика і регіонознавство: проблеми методології та категоріального апарату // Регіональна історія України. Збірник наукових статей. — Вип. 1. — К.: Інститут історії України НАН України, 2007. — С. 67-78.
24. Транскордонне співробітництво як альтернатива новій “залізній завісі” та конфліктам: Комплексне дослідження (українською, російською та англійською мовами). — Ужгород: Карпати, 2007. — 240с.
25. Трибуна. - 2011.- 19 лютого.
26. Туризм: теорія і практика. Науково-практичний журнал. - 2005. - № 1.— 68 с.
27. Урядовий кур’єр. — 2008. — 12 січня.
28. Урядовий кур’єр. — 2008. — 9 лютого.
29. Урядовий кур’єр. — 2008. — 28 лютого.
30. Урядовий кур’єр. — 2008. — 11 листопада.
31. Урядовий кур’єр. — 2009. — 15 січня.
32. Урядовий кур’єр. — 2009. — 16 травня.

33. Устич С. І. Кордон, війна та мир в долі сучасного світу. Тріада життя чи колапсу? Монографія. — Ужгород: Карпати, 2010. — 328 с.
34. Шандор Ф. Ф. Становлення туристичної галузі Закарпаття: історичний аспект // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія. — Ужгород: Видавництво УжНУ “Говерла”, 2010. — Вип. 25. — С. 191-195.

РЕЗЮМЕ

ТУРИСТИЧЕСКО-РЕКРЕАЦИОННЫЙ РЕСУРС КАК ОБЪЕКТ ТРАНСГРАНИЧНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА УКРАИНЫ

Гарагонич В. В. (Київ)

Статья посвящена анализу туристско-рекреационного ресурса западного украинского приграничья и его роли в развитии трансграничного сотрудничества Украины с соседними европейскими странами. Особое внимание уделено активизации евроинтеграционных устремлений Украины в связи с подготовкой к Евро-2012.

Ключевые слова: туризм, рекреация, трансграничное сотрудничество, народная дипломатия, Карпатский еврорегион, граница, туристические ресурсы, евроинтеграция.

SUMMARY

TOURIST-RECREATIONAL RESOURCE AS OBJECT OF TRANSFRONTAL COLLABORATION OF UKRAINE

V. Garagonych (Kyiv)

Article devoted to the analysis of the tourism resources of the western Ukrainian border and its role in cross-border cooperation between Ukraine and neighboring European countries. Special attention is paid to the intensification of European integration aspirations of Ukraine in connection with preparation for Euro 2012.

Keywords: tourism, recreation, cross-border cooperation, national diplomacy, the Carpathian Euroregion, the border, tourist resources, European integration.

УДК 327 (477) (430)

РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ФРН У СФЕРІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Пантьо О. О. (Ужгород)

У статті розглядаються окремі аспекти міжнародного співробітництва між Україною та Німеччиною в плані європейської інтеграції на сучасному етапі. Досліджуються основні пріоритети і напрямки зовнішньої політики нашої держави з ФРН. Також здійснена спроба визначити роль сучасної Німеччини у зовнішньополітичному курсі нашої держави і навпаки - місце України в зовнішній політиці ФРН. Узасаднено чинники, які впливають на імідж України у ФРН з огляду на європейську перспективу нашої держави. Охарактеризовано договірно-правову базу між цими країнами, досліджено динаміку відносин з огляду на актуальний стан міждержавного діалогу та особливостей внутрішньополітичного розвитку України та ФРН.

Ключові слова: українсько-німецькі відносини, зовнішня політика, європейська інтеграція, політичні відносини, Європейський Союз, європейський вибір України.

Міжнародні відносини сьогодні на будь-якому рівні важко розглядати оминаючи процеси інтеграції, тому входження у світове і європейське співтовариство, налагодження принципово нових параметрів в двосторонніх і багатосторонніх відносинах є одним з найважливіших завдань зовнішньої політики нашої держави. Для України європейська інтеграція та членство в Європейському Союзі є найкращим способом реалізації національних інтересів, побудови економічно розвинутої, демократичної держави, залучення іноземних інвестицій. Успішність евроін-

теграційного курсу України значною мірою залежить від того, чи має Україна в Європі справжніх партнерів, чи може вона спиратись на підтримку з боку ключових гравців на європейській політичній арені, до яких, безперечно, належить ФРН.

Актуальність теми в умовах сучасних евроінтеграційних прагнень України визначається її науково-практичною значущістю. Аналіз українсько-німецького міждержавного співробітництва на тлі європейської інтеграції є актуальним науковим питанням та важливим